

Історіографія змістового компоненту професійної підготовки фахівців закладів вищої аграрної освіти України (друга половина XX ст.)

М. О. Лакатош

Мукачівський державний університет м. Мукачево, Україна
Corresponding author. E-mail: merihuzinez@gmail.com

Paper received 22.04.20; Accepted for publication 14.05.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-PP2020-228VIII92-04>

Анотація. У статті представлено історіографію досліджень змістового компоненту підготовки фахівців для аграрного сектору у закладах вищої освіти України у період з 1965 по 1994 р. Зазначено, що зміни, які відбувалися у типах закладів професійно-технічної, вищої аграрної освіти, навчальних планах підготовки, співвідношення теоретичної і практичної складових підготовки фахівців, введення загальноосвітніх предметів у навчальні плани закладів середньої спеціальної освіти, пов'язані з суспільно-політичними та соціально-економічними змінами зазначеного періоду. Виокремлено особливості професійної підготовки майбутніх фахівців аграрної освіти із врахуванням досвіду реформування зазначеного періоду в сучасних умовах реформування системи вищої аграрної освіти.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутній фахівець, навчальний план, програма підготовки, реформування, зональні природні умови.

Актуальність. Сучасна професія аграрника виділяється широтою та різноманітністю вимог. Важко не погодитись з думкою Д. Барановського про те, що зміни в аграрному комплексі України поступово, відчутно перетворюються на аграрний бізнес [1].

Відповідно до вимог суспільства, сучасна система аграрної освіти має на меті забезпечити навчання та виховання фахівця аграрного сектору України на такому рівні, щоб вони:

- розуміли завдання та сутність своєї професійної діяльності;
- застосовуючи особистісні якості та знання, могли передбачити й вирішувати складні проблемні ситуації;
- вміло застосовували сучасні технології у професійній діяльності;
- були глибоко духовними, культурно-обізнаними особистостями.

Тому без повноцінної підготовки фахівців аграрного спрямування не може бути повноцінної вищої аграрної освіти.

Сучасний випускник закладу вищої аграрної освіти повинен знати: історію та культуру своєї країни, свого народу; історію розвитку й становлення світового й українського сільськогосподарства; закони ринкової економіки та механізми їх реалізації; значення наукових біологічних досягнень та внесок українських учених-аграрників у світову аграрну науку та практику; основні законодавчі акти України з питань розвитку сільськогосподарського підприємництва і довкілля. Майбутній фахівець-аграрник має бути відповідальним, з повагою і любов'ю ставитися до рідної землі, вільно володіти державною мовою, дотримуватись чесного партнерства у бізнесі й займати активну позицію щодо відстоювання власних ідей та переконань тощо.

Загальний аналіз проблеми модернізації освіти та професійної підготовки фахівців у контексті інноваційних тенденцій розвитку суспільства подає В. Кремень у своїх наукових доробках. Він наголошує, що сучасна освіта та професійна підготовка фахівців повинна відповідати на нові виклики сучасності. Науковець наголошує, що найважливішими пріоритетами

життєдіяльності будь-якого суспільства є формування суспільства знань [2].

Серед заходів, що стосуються адаптації системи професійної підготовки фахівців аграрного галузі України та удосконалення підготовки кадрів для агропромислового комплексу, які розроблені Мінагрополітикою з метою її адаптації до тих, які існують в країнах ЄС, можна виділити такі [3]:

- реформування мережі закладів вищої аграрної освіти шляхом створення регіональних університетських центрів; підготовка методичних розробок щодо удосконалення змісту підготовки фахівців аграрного профілю у відповідності до вимог Болонської угоди та сучасного сільськогосподарського виробництва;
- створення комплексів навчально-методичного та дидактичного забезпечення навчальних дисциплін для дистанційної форми навчання студентів, використовуючи інноваційні підходи;
- узагальнення пропозицій аграрних закладів вищої освіти та затвердження Плану стажування науково-педагогічних працівників аграрних навчальних закладів за кордоном, включаючи короткострокові семінари;
- забезпечення моніторингу виконання плану стажування;
- посилення партнерських зв'язків з провідними підприємствами галузі та з роботодавцями, шляхом укладання двосторонніх угод, залучення їх до формування змісту освіти, проведення практики студентів, стажування викладачів;
- розробка приблизних навчальних планів для здійснення ступеневої підготовки фахівців «молодший спеціаліст», «бакалавр» зі скороченим терміном навчання;
- забезпечення стажування науково-педагогічних та педагогічних працівників з професійно-орієнтованих дисциплін на базі провідних сільськогосподарських підприємств та провідних навчальних закладів країн-учасниць Болонського процесу;
- внесення зміни до методичних рекомендацій щодо визначення потреби в кадрах з вищою освітою для сільськогосподарського виробництва з урахуванням

інформації служби зайнятості населення щодо стану безробіття та наявності вакансій.

Метою статті є аналіз навчальних планів професійної підготовки майбутніх фахівців вищих аграрних закладів України.

Огляд публікацій за темою. Аналіз педагогічних умов розробки змісту підготовки фахівців, який відображається у стандартах, навчальних планах і програм для підготовки фахівців аграрної освіти, є невід'ємною основою успішного функціонування закладів освіти. Тому на кожному етапі розвитку професійної підготовки з'являються нові аспекти і підходи у розв'язанні цієї проблеми, але від наукових передбачень, експериментів до їх впровадження в наукову практику проходить значний час. Слід зазначити, що нові підходи, які реалізуються зараз щодо змісту і структури стандартів, навчальних планів, співвідношення в них теорії і практики підготовки майбутніх фахівців аграрної освіти, мають певну історію, початком якої є науковий пошук в галузі професійної педагогіки.

Передумовою розробки навчальних планів доцільно визначити співвідношення між загальнотехнічними, спеціальними та загальноосвітніми циклами предметів, зв'язок теорії з практикою, обґрунтувати структуру навчального плану, номенклатуру предметів для навчання професії, послідовність їх вивчення, можливість здійснення міжпредметних зв'язків. Вирішення цих питань здійснюється з урахуванням завдань закладів вищої аграрної освіти, серед яких слід розрізняти загальні цілі тривалої дії, спільні для всіх професій, окремі цілі, які мають тимчасовий термін дії, а також одиничні цілі для окремого циклу предметів і конкретного предмета.

Перша група завдань розробляється на державному рівні, друга – здійснюється освітніми органами спільно з відповідними міністерствами та відомствами; третя – на рівні закладів вищої аграрної освіти та їх методичних комісій.

У загальних, окремих та одиничних цілях реалізуються урядові постанови і директиви в галузі підготовки кваліфікованих працівників сільського господарства. Ставляться нові вимоги не лише до професійної виучки студентів, а і до рівня таких професійно важливих якостей як технологічне мислення, ініціатива, відповідальність, бережливе ставлення до робочого часу, витрат енергії та матеріалів, точність і акуратність.

Досліджуваний період (1965-1994 рр.) формування аграрної освіти в Україні був далеко не однозначний. В означених часових межах розвивалися поряд з позитивними змінами і певні протиріччя, які призвели галузь аграрної економіки в кризовий стан. Проблемами кадрового забезпечення сільськогосподарських підприємств упродовж багатьох років опікувалися вітчизняні вчені, серед яких П.Гайдуцький, І. Демчак, В. Дієсперов, Г.Купалова, Ю. Лупенко, В. Месель-Веселяк, О. Могильний, В. Онікієнко, І. Прокопа та інші. Дослідники умовно поділяють його на два етапи: 1965 – 1970 рр. – період досить результативних аграрних реформ і 1971 – 1985 рр. – період зростання проблем в сільському господарстві країни. Соціально-економічні і політичні процеси, що відбувалися в

країні, безумовно відображалися на аграрній освіті. Широкі хронологічні межі дослідження дозволяють простежити за тим, як проходив процес розвитку вищої аграрної освіти і науки в умовах протиріч. Безумовно, використовувати досвід аграрної політики радянського минулого в умовах ринкової економіки України неможливо. Однак, аналіз аграрно-освітніх проблем в ретроспективі дозволить зрозуміти причини і проблеми в процесі аграрного реформування, використати досвід для теорії і практики сучасної аграрної освіти.

Організація підготовки кадрів спирається на розроблені навчальні плани. В. Красота в статті «Сельскохозяйственное образование на новых рубежах» зазначає на значимості нових навчальних планів (затверджені в 1964 р.) за яким працювали аграрні заклади вищої освіти. Проте, науковець робить припущення, що якість викладання і навчання була б значно кращою, якби було вивільнено спеціальні курси від другорядного матеріалу, не допускались дублювання у викладі суміжних питань споріднених дисциплін [5], що є актуальним і для сучасного етапу реформування системи аграрної вищої освіти і не тільки.

Спираючись на фактичні матеріали науковці стверджують, що в 1960-х рр. спостерігається тенденція розширення заочної та вечірньої форм освіти. Активно залучається до навчання працююча молодь з тим, щоб надати їй відповідну спеціальність без відриву від виробництва. Розвиток системи вищої освіти без відриву від виробництва та процес перебудова вищої заочної освіти показаний у праці В. Пітова і В. Попова «Общетеchnические и общенаучные факультеты на Украине» [11]. Науковцями відмічено, що в 1960-х рр. значення системи заочної вищої освіти збільшилося. В цілях корінного покращення підготовки спеціалістів без відриву від виробництва в Україні була змінена система заочної освіти – створені загальнотехнічні та загальнонаукові факультети.

Ідеї щодо вдосконалення процесу підготовки фахівців аграрного профілю виникли на ґрунті досліджень і висновків й інших науковців. А. Бондар та Ю. Курносів на основі результатів досліджень виділили особливості підготовки кадрів інтелігенції, на досвіді УРСР проаналізували перебудову інженерно-технічної, аграрної освіти, вказали на вдосконалення роботи університетів, вивчили зміни у комплектуванні закладів вищої та середньої спеціальної освіти. Автори монографії вказують, що перебудова роботи сільськогосподарських закладів вищої освіти відбувалася, головним чином, шляхом змін навчального процесу, насамперед у напрямі найтіснішого поєднання теоретичного навчання з роботою у господарстві, з організацією практики. На прикладах роботи конкретних сільськогосподарських закладів вищої освіти України науковцями звернуто увагу на: удосконалення проведення лекцій і лабораторно-практичних занять; упорядкування мережі закладів вищої освіти, їх навчального профілю; наближення інститутів до виробничої бази. Загалом, вони стверджують, що перебудова теоретичного навчання і взагалі всієї роботи вищих сільськогосподарських навчальних закладів створила значно кращі умови для підготовки спеціа-

лістів. Як підтвердження наводять приклад діяльності Харківського зооветеринарного інституту, який був створений в результаті об'єднання Харківського ветеринарного інституту з Харківським зоотехнічним інститутом. Проте, в цій справі були і недоліки, зазначають автори. Так, Львівський сільськогосподарський інститут був об'єднаний з Львівським зооветеринарним інститутом і це не привело до бажаних результатів [6]. Отже, при об'єднанні, укрупненні закладів освіти, що є сьогодні для України актуальним питанням, необхідно враховувати не тільки економічну доцільність для бюджету, але й наявну матеріально-технічну базу, профільність, науково-педагогічний потенціал тощо з метою забезпечення підготовки конкурентоспроможного фахівця.

Розвиток науково-технічного прогресу, який все більше впроваджувався в сільське господарство, спонукав до появи нових законодавчих актів щодо підвищення рівня професійної підготовки. У 1970 році Радою міністрів Української РСР було прийнято Постанову №371 від 17 липня «Про затвердження плану підготовки і підвищення кваліфікації керівних кадрів колгоспів і радгоспів на факультетах сільськогосподарських вузів та в сільськогосподарських технікумах на 1970/71 навчальний рік», якою було визначено кількість слухачів у кожній області [7]. Звичайно, підвищення кваліфікації фахівця повинно проводитись цілеспрямовано, планово, з врахуванням інтересів і запитів викладачів, у тісному взаємозв'язку із стейкхолдерами, базами практик, щоб відповідати сучасним запитам виробництва і розвитку науки.

Нові підходи щодо планування та ведення навчально-методичної документації впроваджені були лише для окремих груп професій промислового профілю. Щодо сільськогосподарських професій то в системі підготовки фахівців в означений період суттєвих змін не відбулося. Особливої уваги заслуговує створення навчально-програмової документації для середніх професійно-технічних училищ. Основні зміни відбулися в 1973-1974 рр., коли відбулося становлення нового типу професійного навчально-виховного закладу – середнє професійно-технічне училище.

Проте, цьому передував перехідний етап. Сільське господарство інтенсивно забезпечується машинною технікою, виникла потреба кадрів, які б могли забезпечити їх функціонування. В цей час функціонували експериментальні дворічні училища машинобудівного профілю з включення у навчальний план загальноосвітніх предметів політехнічного спрямування: фізики, хімії та математики. У цьому прослідковується реалізація подвійної мети. По-перше, підвищити загальнотеоретичну підготовку студентів для більш глибокого і свідомого засвоєння ними наукових основ техніки і технології машинобудування, для кращого розуміння фізичної і хімічної сутності виробничих процесів. Враховувалося, що підготовка випускників восьмирічної школи була недостатньою для вивчення загальнотехнічних і спеціальних предметів, зокрема в галузі різноманітних розрахунків, користування таблицями, лічильними приладами. «Необхідність поєднання професійної підготовки з отриманням загальної середньої освіти було об'єктивною закономірністю соціально-економічного та культурного розвитку

суспільства» [8]. По-друге, внесення до навчального плану загальноосвітніх предметів спрямоване на підвищення загального розвитку і культурного рівня майбутніх працівників сільського господарства, озброєння їх політехнічними знаннями.

Для реалізації завдань із забезпечення повної середньої освіти, за основу змісту цього циклу предметів було взято програмний матеріал 8-10 класів середньої школи. Усі загальноосвітні предмети вивчалися впродовж першого курсу, а темп вивчення їх був пришвидшеним. Така практика навчання залишається актуальною і в сьогоднішніх фахових коледжах.

Навчальні плани згаданого періоду складають предмети загальноосвітнього циклу та професійно-технічного циклу. Щодо зв'язків між циклами предметів, то тут спостерігається деяке випередження теорії. Цьому сприяє збільшення в праці майбутніх фахівців сільського господарства питомої ваги технічних розрахунків, операцій, пов'язаних з роботою та управлінням технічних приладів тощо. Чітко структурована сітка годин відображає номенклатуру предметів за циклами, способи їх введення в навчальний план і час вивчення. Поділ предметів на цикли здійснюється на основі цілей їх вивчення.

1969 р. став початком важливого етапу розвитку професійно-технічної освіти, про що свідчать періодизації, які здійснили Н. Абашкіна і А. Каплун. Особливий інтерес привернуло дисертаційне дослідження О. Коханко. В ньому науковець здійснив обґрунтування етапів розвитку системи професійної підготовки робітничих кадрів упродовж 1969–1994 рр. та виділив п'ять етапів розвитку. В основу цієї періодизації покладено аналіз нормативно-правової та навчально-методичної бази, а також характеристики змісту і форм організації навчально-виховного процесу професійно-технічних навчальних закладів:

- перший період – 1949-1968 рр. – реорганізація закладів профтехосвіти в міські та сільські ПТУ (1959-1965 рр.), прийняття Закону «Про реорганізацію державних трудових резервів у державну систему професійно-технічної освіти» (1968 р.);
- другий період – 1969-1975 рр. – перехід до підготовки кваліфікованих робітників із середньою освітою; створення Державного комітету професійно-технічної освіти (1969 р.); заснування та становлення СПТУ як навчальних закладів нового типу; прийняття типового Положення про науково-технічну інформацію в системі ПТО (1971 р.);
- третій період – 1976-1983 рр. – вдосконалення змісту і форм організації навчально-виховного процесу в СПТУ; нормативно-правове забезпечення основних напрямів діяльності СПТУ, зокрема положень про ПТНЗ; прийняття «Положення про майстра виробничого навчання» (1978 р.); визначення порядку навчально-методичного забезпечення ПТНЗ (1977 р.); надання педагогічним радам ПТНЗ права дозволу вступу випускників до денних навчальних закладів (1979 р.);
- четвертий період – 1984-1990 р. – утворення СПТУ як єдиного типу ПТНЗ (1984 р.); подальше вдосконалення положень: про СПТУ, про виробничу практику; перехід до комп'ютеризації навчального процесу (1985 р.); затвердження підготовки за новим

переліком професій (1987 р.); впровадження нових навчальних програм (1988 р.); надання профтехучилищам права здійснювати перепідготовку робітничих кадрів;

– п'ятий період – 1991-1994 рр. – пошуки шляхів реформування системи ПТО відповідно до програми «Освіта (Україна ХХІ століття)»; створення нових організаційно-педагогічних форм підготовки кваліфікованих робітничих кадрів.

Як зазначає О. Коханко, починаючи з 1991 р., відбувається зниження уваги до системи ПТО з боку державної влади, погіршується загальноосвітня підготовка учнів у профтехучилищах, зменшується кількість абітурієнтів і випускників ПТНЗ [9].

Грунтовну інформацію щодо стану і перспектив розвитку вищої сільськогосподарської школи з позиції заступника керівника Головного управління сільськогосподарських закладів вищої освіти надає В. Немцов [10]. Науковець зазначає, що основним завданням сільськогосподарських закладів вищої освіти була підготовка спеціалістів широкого профілю. У зв'язку з цим значно збільшувався набір по основним спеціальностям і скорочувалася підготовка по вузьким профілям. В. Немцов головну увагу акцентує на новому порядку підготовки кадрів в сільськогосподарських закладах вищої освіти, враховуючи зональні природні й економічні особливості.

Дослідниками (С. Лебедевим, В. Пітовим, В. Поповим) подано аналіз змін, які відбулися в роботі Української академії сільськогосподарських наук. Насамперед, на основі типових навчальних планів, було складено індивідуальні плани для всіх факультетів академії відповідно до зональних умов, де майже удвоє більше часу відводилося на практичну підготовку студентів. Авторами наголошується на змінах в лекційних курсах за різними спеціальностями [4]. Основне їх завдання – значно збільшити якість підготовки випускників вищої сільськогосподарської школи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, на основі аналізу наукових

праць (Р.Близнюка, П.Гайдуцького, І. Демчака, В. Дієсперова, В.Кременя, Г.Купалова, Ю. Лупенка, В. Месель-Веселяка, В.Пітова), нормативних документів, навчальних планів та програм можна виокремити особливості професійної підготовки майбутніх фахівців аграрної освіти із врахуванням досвіду реформування зазначеного періоду в сучасних умовах реформування системи вищої аграрної освіти:

- структура навчальних планів складається із загальноосвітньої, професійно-технічної, професійно-практичної підготовки; освітні програми і навчальні плани повинні бути гнучкими і за змістовим наповненням своєчасно реагувати на потреби ринку праці і виробництва;

- рисами майбутніх фахівців аграрної освіти є вузькопрофільність, високий рівень загальної, технічної культури, динамізм, креативність;

- спеціальні фахові дисципліни, курси необхідно звільнити від другорядного матеріалу, не допускати дублювання у викладі суміжних питань споріднених дисциплін;

- у зв'язку із збільшенням теоретичної складової підготовки фахівців, освітній процес слід організовувати на засадах суб'єкт-суб'єктних відносин, вчити студентів самостійно вчитися, формувати готовність до навчання впродовж всього життя;

- професійна підготовка майбутніх фахівців аграрної освіти знаходиться у стані модернізації: матеріально-технічне, кадрове, навчально-методичне забезпечення, вдосконалення навчально-виробничого потенціалу, створення належних умов для проходження практичної підготовки, підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців аграрної освіти.

Перспективним напрямом подальших досліджень є визначення стану готовності майбутніх фахівців вищих аграрних закладів України до професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барановський, Д. І. Про особливості фаху «Зооінженер» та перспективи його реформування [Електронний ресурс] / Д. І. Барановський, П. І. Бусел // Вища аграрна освіта України. – 2002. – № 14. – Режим доступу до журн. : <http://www.smcae.kiev.ua/main.php?id=174>.
2. Кремень В. Г. Модернізація освіти в контексті інноваційних тенденцій розвитку суспільства / В. Г. Кремень // Проблеми освіти у Польщі та в Україні в контексті процесів глобалізації та євро інтеграції: 36. матеріалів Міжн. науково-практичної конференції. – 22-24 квітня, 2009 р. – Київ – Житомир / Заред. В. Кременя, Т. Левовицького, С. Сисоевої. – К. : КІМ, 2009. – 800с.
3. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування і розвитку аграрної освіти та науки на період до 2015 року [Електронний ресурс] // Освіта.ua : [сайт]. — Режим доступу: http://www.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/25076. — Назва з екрана.]
4. Вища школа на новому етапі. З досвіду перебудови вищої школи на Україні / В.І. Пітов, В.М. Попов, І.С. Дзюбо / Під ред. М.М. Артинова. – К.: Держполітвидав УРСР, 1961. – 230 с., с.86 – 94.
5. Красота В.Ф. Сельскохозяйственное образование на новых рубежах / В.Ф. Красота // Вестник высшей школы. – 1966. – № 12. – С. 7 – 10.
6. Курносов Ю.О. У навчанні та праці. Підготовка кадрів інтелігенції в Українській РСР / Ю.О. Курносов, А.Г. Бондар. – К.: Наукова думка, 1964. – 343 с.
7. Постанова <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/371-70-p>.
8. Профтехосвіта України ХХ століття : енциклопед. вид. / АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти; упоряд. : Н. Ничкало, І. Лікарчук, Н. Падун [та ін.] ; наук. рада : В. Кремень (голова), А. Гуржій, С. Дорогунцов [та ін.]. – К. : АртЕк, 2004. – 872 с., с. 90.
9. Коханко О. М. Становлення і розвиток підготовки кваліфікованих робітничих кадрів з середньою освітою в Україні (1969-1994 рр.) : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.01. / О. М. Коханко. – К. : Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України, 1995. – 24 с., с. 6.
10. Немцов В.Ф. Шире размах сільськогосподарського освіти на Востоке страны / В.Ф. Немцов // Вестник высшей школы. – 1958. – № 2. – С. 14 – 19.

11. Питов В. Общетеchnические и общенаучные факультеты на Украине / В. Питов, В. Попов. – Х.: Изд. ХУ, 1964. – 266 с.

REFERENCES

1. Baranovsky, D.I. About features of the specialty "Zooengineer" and prospects of its reforming [Electronic resource] / DI Baranovsky, PI Busel // Higher agrarian education of Ukraine. - 2002. - № 14. - The mode of access to the log. : <http://www.smcae.kiev.ua/main.php?id=174>.
2. Kremen 'V.G. Modernization of education in the context of innovative tendencies of social development / VG Kremen' // Problems of education in Poland and Ukraine in the context of globalization and euro integration processes: Coll. materials International scientific and practical conference. - April 22-24, 2009 - Kyiv - Zhytomyr / Zary. V. Kremen, T. Levovytsky, S. Sysoeva. - K.: KIM, 2009. – 800 p.
3. On approval of the plan of measures for the implementation of the Concept of reforming and development of agricultural education and science during the period till to 2015 [Electronic resource] // Osvita.ua: [site]. - Access mode: http://www.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/25076. - The name from the screen.]
4. High school at a new stage. From experience of restructuring of high school in Ukraine / VI. Pitov, V.M. Popov, IS Dziubko / Ed. M.M. Artinova. - K.: State Political Publishers of the USSR, 1961. - 230 pp., p.86 - 94.
5. The beauty of V.F. Agricultural education at new frontiers / V.F. Beauty // Bulletin of the Higher School. - 1966. - № 12. - p. 7 - 10.
6. Kurnosov Yu.O. In teaching and work. Training of intellectuals in the Ukrainian SSR / Yu. Kurnosov, A.G. Cooper. - K.: Scientific Thought, 1964. - 343 p.
7. Resolution from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/371-70-n>.
8. Vocational education of Ukraine of the twentieth century: encyclopedic publication. / APS of Ukraine, Institute of Pedagogy and Psychology prof. education; order. : N. Nichkalo, I. Likarchuk, N. Padun [and others]; of sciences. Council: V. Kremen (chairman), A. Gurzhiy, S. Doroguntsov [and others]. - K.: ArtEk, 2004. - 872 pp., P. 90.
9. Kohanko O.M. Formation and development of training of skilled workers with secondary education in Ukraine (1969-1994): author. diss. Cand. ped. Sciences: 13.00.01. / O. M. Kohanko. - K.: Institute of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, 1995. - 24 p., p. 6.
10. Nemtsov V.F. The wider scope of agricultural education in the East / V.F. Nemtsov // Bulletin of the Higher School. - 1958. - № 2. - p. 14 - 19.
11. Pitov, V. Faculty of General and General Science in Ukraine / V. Pitov, V. Popov. - Kh.: Ed. KhU, 1964. - 266 p.

The historiography of the semantic component of professional training in higher agrarian educational institutions of Ukraine (second half of XXth century)

M. O. Lakatosh

Annotation. The article represents the historiography of the researches of the substantive component of specialist training for the agricultural sector in the higher education institutions of Ukraine during the period from 1965 to 1994. It was defined that the changes that occurred in the types of vocational, higher agrarian educational institutions, training plans, the correlation of theoretical and practical components of specialist training, introduction of comprehensive subjects in the curriculum of secondary special educational institutions related to socio-political and social-economic changes of the specified period. The peculiarities of professional training of future specialists of agrarian education have been singled out, taking into account the experience of reforming the mentioned period in the current conditions of reforming the system of higher agrarian education.

Keywords: vocational training, future specialist, curriculum, training program, reforming, zonal natural conditions.